

Føroyar standa á einum vegamóti

- Hvar er demokratið í Føroyum, tá ið ómenniskjaligar byrðar verða lagdar á herðar okkara sum skattur og avgjöld og miljarda skuld verður hongd um hálsin á hvørjum einasta mansbarni í landinum - uttan at vit eru eftirspurd? spurdi Petur Skeel Skarðsá í 1. mai røðu síni

Einn einaferð eru vit savnað her undir Tinghúsinum at halda altjóða arbeiðaradagin, 1. mai.

Tað er mær ein stórir heiður at standa her í dag og tosa til tykkara, sum her eru komin saman at lýða á.

Altjóða arbeiðaradagurin verður hildin kring allan heim til tess at røða um umstøðurnar hjá arbeiðandi fjøldini. Hetta er dagurin, har arbeiðarar á landi og sjógvi fylkjast um tey mál og mið, sum á so mangan hátt eru felags fyri hesa stað.

Tað er ymiskt, hvørjar umstøður hesi fólk hava og liva undir í teimum londum, tey nú einaferð bígva. Men felags fyri arbeiðarar um allan heim er, at teir henda dag vilja stiga fram og sjón-

liga bera síni sjónarmið fram fyri almenninginum.

Politikarar okkara plaga at erpa sær av, hvussu gott vit hava tað í Føroyum, og at her kann ein og hvør bera fram tað, tey hava upp á hjarta, bæði í skrift og talu. Øðrvísi er í øðrum londum, ið verða stýrd við harðari hond og har fólk, ið bera fram sína meining alment, í ringasta føri verða burturbeind, so tey ongantíð koma fyri ein dag aftur.

Men hvussu er tað so við demokratinum í Føroyum, og hava vit nakað at erpa okkum av í so máta? Kunnu vit spyrja.

Jú, vit kunnu kanska skriva og røða um tað mesta av tí, ið vit halda eigur at koma fram. Men tá ið tað í flestu førum eru politisku

flokkarnir, sum við peningi skattgaldarans eiga lívið í blóðinum, eru eisini teir við til at seta markini fyri, hvat kemur upp á prent og harvið út til almenningin.

Og hvar er demokratið í Føroyum, tá ið ómenniskjansligar byrðar verða lagdar á herðar okkara sum skattur og avgjöld og milliarda skuld verður hongd um hálsin á hvørjum einasta mansbarni í landinum - uttan at vit eru eftirspurd?

Eisini eru lógir samtyktar, sum beinleiðis hava við arbeiðsmarknaðin og fiskivinnuna at gera, men tað er so eiðasørt, at tey, sum umboða hesi fólk, vórðu eftirspurd.

Er tað demokrati?

Nei, vit kunnu skjótt semjast um, at virðingin millum tey fólkavaldu fyri teimum, sum stríðast á sjógvi og landi, hevur ligið á einum sera lágum støði.

Nógvir politikarar hava brúkt sín politiska sess sum fitilendi, har teir hava nørt um seg og síni: Rokningina hava teir sent føroyska skattgaldaranum!

Meðan nógvir føroyingar mugu liggja á knæ fyrri Almannastovuni og Arbeiðsloysisskipanini, tí teir kenna seg órættvíst viðfarnar, sita nógvir av okkara politikarum á eini tjúkkari peningamappu!

Men, sum orðatakið sigur: Eingin kennir mein í annan mans bein!

Avleiðingarnar av hesum eindaleysa politikki mótvegis øllum løntakarum landsins, hava langt síðani sett síni djúp og syrgilugu

spor í okkara samfelag.

Hóast burturflytingin, ið verið hevur úr landi okkara seinastu árin, bara er kend í krigsherjanda økjum áður, so eru kortini fleiri túsund arbeiðsleys, sum nóg illa eiga mat í munin og klæði upp á kroppin. Arbeiðsloysi ger, at tey missa sítt sjálvsálit og verða sálárliga niðurbrotin. Nógvar familjur fara í tvíningar, tí grundarlagið, tey bygdu sína tilveru á, er rivið undan teimum av politiskum kleyvarskapi.

Hesin eindaleysi politiski ágangur seinastu árin á alt Føroya fólk fæddi í fjør summar til, at fakfelagsfólk kring landið tóku seg saman og stovnaðu eina Verkamannafylking, ið fekk try umboð vald á ting.

Enn er ov tíðliga at siga, hvat henda fylking kann fáa burtur úr millum allar hinar flokkarnar, men tekin eru um, at hennara ávirkan í politikki hevur verið við til at rættað upp skeivu kósina, ið føroyska skútan hevur hildið seinastu árin.

Men hetta var í tøkum tíma.

Tað, sum okkum tørvar, eru kvinnur og menn, sum vilja arbeiða fyri alt fólk og ikki bara tey fáu.

Føroyar sum eitt valdømi og Føroyar við nógvi færri kommunum vildi gjørt, at tey, sum verða vald í kommunur og inn á ting, høvdu nógvi størri áhuga fyri at arbeiði fyri alt fólk. Ikki fyrr enn fólk ið landinum trívist og hevur tað gott, og familjur við børnum fáa møguleika at klára sínar fíggjarligu skyldur -

ja, ikki fyrr enn tann dag fáa vit eitt samfelag, sum vit kunnu gleðast um.

Hava vit einki at bjóða okkara yngra ættarliði - teimum, sum natúrliga skulu bera førningin viðari; tá eigur Føroya land onga framtíð.

Føroyar eru á einum vegamóti; tað er nú, vit mugu brynja okkum til framtíðina.

Hetta verður ein torfør uppgáva, nú landsins myndugleikar saman við dønnum hava hongt milliarda skuld niður yvir høvðið á hvørjum mansbarni í Føroyum.

Men vit, sum hava valt at búlcikast her, bæði tá ið tað gekk væl, og nú andróður er, trúgva, at ljós aftur fer at skína yvir Føroya land.

Og vónirnar eru ikki verri, nú tað aftur er farið at næla í føroyska jørðini; fuglurin reiðrast, blómur spretta og smálomb spæla sær í bønnum.

Vilji kann flyta fjøll, men neyðugt er, at vit standa

saman - øksl móti øksl.

Tá fer við Guðs hjálp at eydnast okkum at bjarga føroysku skútuni - undan sjálvsøknum føroyskum politikarum og undan hjálandalyndi Danmarkar.

Eg fari at loyva mær at enda hesa røðu við tveimum orðum úr Fuglakvænum eftir Nólsoyar Páll:

Tjaldrið sat og lýddi á, tað fleyg í vaðið fram: Pakka teg burtur rýtan blá, skúgvurin vil tær ann.

Hann vil tykkum biða og slíta, sum syril fer við stara. Eg gevi tykkum móðurráð - tit biði ikki við at fara.

Takk fyrri, at tit lýddu á.

Petur Skeel Skarðsá

enn ikki hava lært at tala okkara vakra móðurmál, teir eiga ein part av loysnini. Ikki ein navngivin føroyingur, men herskarin av føroyingum, sum øksl móti øksl, leggja til brots. Tað er ongín smart loysn at finna, men við solidariskum stríði kunnu vit basa búskaparlaga ódnarveirinum.

Jú, sanniliga er Føroyum lív lagað. Um vit, hvør í sínum lag gera eitt dygdargott arbeiði, hvar enn vit eru sett til at virka. Men nakað lætt stríð verður tað ikki - men við sveitta og stríði kunnu vit fara upp í kórið, sum syngur: - »We shall overcome«.

So lat okkum stinga fingur- in í jørðina og viðurkenna trupulleikarnar, og lat okkum viðurkenna okkara eigna identitet. Fyrst tá, ið vit øll hava sum ideal at bliva ein - »working class hero« - sum John Lennon so vakurt syngur um - tá er vón, og har vón er, har er lív.

Nógvi vatn er runnið í ánni, síðan Karl Marx gamli bað tykkum um at skipa tykkum í felagsskapir. Men hetta nógva vatið hevur ikki útvaðnað týðningin av fakfelagsrørsluni. Men ein týðningarmikil partur av fakfelagsrørsluni situr í dag á skeivum stóli og fær ikki frítt tala sak arbeiðaranna og fiskimanna.

Tann náttúrligi dialogurin og samstarvið millum fakfelagsrørsluna og politiska vinstravongin er tagnaður. Tí við »Verkamannafylkingini« er stórir partur av fakfelagsrørsluni vordin partur av politiska arbeiðinum bæði uppá »gott og ringt«.

»Er der to personer, der står sammen i det danske

samtund, så er det mig og Finn Thorgrimsson«. Hetta kundi Mogens Lykketoft ikki uttan grund reypa sær av. Men hesi orð kann eg sum landsstýrismaður í fíggjarmálum ikki reypa sær av.

Tí umframt, at vinstravongurin í politikki ikki stendur saman, so eru partar av fakfelagsrørsluni blivir politiskir gíslar.

Fakfelagsrørslan byggir og eigur at byggja á fakfelagsgeisnu. Men er fakfelagsrørslan partur av politiska arbeiðinum dovnar egoisman. Tí verða partar av um í dag, teir liggja inni við einum parti av loysnini. Okkara skúlaungdómur eigur ein part av loysnini. Okkara eftirkomarar, sum politiska »keyp og sølu« politikkinum.

Men harumframt stendur vinstravongurin skinklandi og spjaddur og hevur ikki neyðugu styrkina til at basa borgarligu brimbrotunum. Náttúrligi dialogurin millum fakfelag og politikarar er tagnaður, og fakfelagsrørslan er gíslatikin.

Var politiski vinstravongurin góður tey feitu árin, so góvu vit honum ikki møguleikar at royna seg rakárin, men fóru sjálvi upp í politiska dansirningin. Eitt er tað, at vinstravongurin nú stendur skinklandi og spjaddur, men verri er, at fakfelagsrøddin tagnaði.

So skulu vit framhaldandi hátíðarhalda 1. mai - so mugu vit aftur til upprunarsrørsluna, har fakfeløg eru fakfeløg, og politikarar eru politikarar.

Takk fyrri - og framhaldandi góðan 1. mai.

Jóannes Eidesgaard

